

Soru-Cevap

Soru:

Yöneticinin, İnsanların mallarına fiyat koymasının haram olduğunu biliyoruz. Çünkü Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْخَالِقُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الرَّازِقُ الْمُسَعِّرُ وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَلَا يَطْلُبَنِي أَحَدٌ بِمَظْلَمَةٍ ظَلَمْتُهَا إِيَّاهُ فِي دَمٍ وَلَا مَالٍ
“Şüphesiz yaratan, (rızkı) daraltan, genişleten, rızık veren, alan ve fiyatı koyan Allah’tır. Ben istiyorum ki, hiç kimsenin ne mal ne de kanıyla ilgili olarak kendisine yapmış olduğum bir zulümden dolayı benden hak talep etmediği bir şekilde Allah’a varayım.” [Ahmed rivayet etti]

Aynı şekilde Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

“Kim مَنْ دَخَلَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَسْعَارِ الْمُسْلِمِينَ لِيُغْلِبَهُ عَلَيْهِمْ فَإِنَّ حَقًّا عَلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَقْعِدَهُ بِعُظْمٍ مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
Müslümanlara karşı fiyat arttırmak için onların fiyatlarından bir şeye müdahale ederse, o kimseyi kıyamet gününde bir ateş yığınının oturtmak Allah’ın üzerine hak olur.” [Ahmed rivayet etti]

Soru şudur: Bölgedeki bazı tüccarlar, mesela pirinç tüccarlarının bir araya gelerek bu pirinci tüccarlara ve insanlara belirli bir fiyata satmak üzere uzlaşarak bir mala fiyat koysa, bu malın tüccarlar arasında ittifakla fiyatlandırılması haram sayılır mı? Yoksa haram olan devletin fiyat koyması olup tüccarların bir malın fiyatlandırılması üzerinde ittifak etmesi değil midir?

Cevap:

İkinci hadis, illetin varlığını açıklamaktadır. Dolayısıyla illet gerçekleştiğinde hükümde onunla birlikte döner... Nitekim şayet tüccarların uzlaşısı, fiyatı pahalandırmak içinse nehiy onları da kapsar. Ama şayet onların uzlaşmaları, spekülasyonları önlemek ve alım-satımı düzenlemek babındansa; şöyle ki, mesela satıcının daha fazla fiyata satmak için malı gizleme imkanı yoksa ve bu malını ortaya koymaksızın diğer tüccarların satmalarına terk ediyorsa, yani malı stok ediyor ve sonra da malın az bulunduğu sırada onu satıyorsa ve hakeza... İşte böylesi bir durumda tüccarların, alım-satım sürecini düzenlemelerinde bir sorun yoktur. Ancak tüccarlar, fiyatların pahalalanmasına dönük büyük bir zannın olduğu muayyen bir fiyat üzerinde uzlaşırlarsa, özellikle de bu mala sahip olanların malını başkaları satmıyorsa, bu durumda uzlaşmaları, malın pahalalanacağı belirtilmese bile ancak bunda zannı galip olduğundan [الوسيلة إلى الحرام حرام] “Harama götüren vesile de haramdır” kaidesi kapsama girer. Zira onların, malın fiyatının belirlenmesinde ortak hareket etmeleri, kesin olmasa bile zannı galiple malın pahalalanmasına yol açacaktır ve burada zannı galibin olması yeterlidir. Bu nedenle benim için racih olan, tüccarların malın fiyatlandırılması üzerinde uzlaşmaları caiz değildir. Dolayısıyla mesele, bütün tüccarların fiyatlarını kendi durumlarına göre belirlemesiyle sonuçlanan piyasa fiyatına terk edilmelidir. Zira bu, insanlar için bir genişlik olup fiyat pahalılığından da uzaklaştırır...

Nitekim bu babda; İbn-u Kayyum el-Cevziyye’nin et-Turuk el-Hukmiyye kitabındaki, “Gayri menkul ve Benzerlerini Kira İçin Ayıran Kimseler Faslı” babı altında geçenler benim dikkatimi çekmiştir. Zira şöyle geçmektedir:

“İşte buradan: Alimlerden biri dışında -ki bu, Ebi Hanife ve ashabıdır-, gayri menkul ve benzelerini kiraya vermek için ayıran kimselerin ortaklık etmeleri yasaklamıştır. Zira onlar ortaklık ettikleri zaman -insanlar onlara muhtaç olduğundan- onlar üzerindeki kira daha da artmaktadır.

Aynı şekilde Hisbe Kâdısı’nın: ölü yıkayıcısı ile taşıyıcılarının ortaklık etmelerini yasaklaması gerekmektedir. Zira burada ücretin yükselmesi söz konusudur. Aynı şekilde insanların menfaatlerine muhtaç olduğu bütün taifenin ortaklık etmeleri yasaklanmalıdır...”